

ՏԱՍՆ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի է, կես տարվանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանիս խմբագրատան մէջ:
Կար հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
խրաբանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ՆԵՐԿԱՅ 1891 ԹԻՒՆՎԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ԿՐԵՎԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, նոյն դիրքով և նոյն պրոգրամայով: Մենք կը ստանանք սեփական ձեռագրերը:

«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, կես տարվանը 6 ռուբլի:
Կրկին «ՄՇԱԿ» կարելի է խմբագրութիւնը (Բարձրագոյն և Բարձրագոյն փողոցների անկիւնում) թանաքակի տանը:
Կայսերական ուրիշ քաղաքներէն «ՄՇԱԿ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետեւեալ հասցեով. ТИФЛИСЪ, Редакция газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւններ ընդունվում են թէ հայերէն, թէ ռուսերէն և թէ օտար լեզուներով բառին վճարվում է 2 կոպեկ:

«Մշակ» առաջին երեսի վրա մամուլը յայտարարութիւններ չեն տպագրվում, այլ տպագրվում են միմյանիս լրագրողների յայտարարութիւնները, մահացողների և պաշտօնական հաստատութիւնների յայտարարութիւնները, որոնց համար կրկնակի է վճարվում: Մահացողների տպագրելը առաջին երեսի վրա արժէ 4 ռուբլի, իսկ չորրորդ երեսի վրա՝ 2 ռուբլի:
Խմբագիր-հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիսի քաղաքացիներ ընտրութիւնը.— ՆԵՐԿԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ներքին լուրեր.— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Յունաց պատրիարքարանի գործերը. Արտաքին լուրեր.— ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.— ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.— ԲՈՐՍԱ.— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ահաբանքներ:

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒԹԻՒՆԸ

Կիրակի, յունվարի 13-ին, Թիֆլիսի Գուժայի մեծ դահլիճում կայացաւ Թիֆլիսի քաղաքացիների ընտրութիւնը: Ոչ մի ժամանակ, գուցէ, հասարակաց կարծիքը այդքան յուզված դրութեան մէջ չէր լինում... Ամենքը անհամբեր սպասում էին ընտրութիւնների հետեւեալին: Դահլիճում հաւաքվել էին նորընտիր 72 ձայնավորներից 68 հոգի, իսկ հասարակութեանը յատկացրած տեղերում, զարկէայի վրա, այնքան հանդիսականներ էին հաւաքվել, որ այդտեղ, բառի բուն նշանակութեամբ, ասեղ պէտք տեղ չը կար:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ

XIII

Չարը-Ստիւարտ Պարնէլի հարցի ամենատարբեր ժամանակներ, երբ տեղից վերադառնալով անգլիացիներն իրա վրա էր յարձակվում, ամերիկացի հրապարակաւոր Ceyton Saxe դիմեց Եւրոպայում յայտարարութիւններ, խնդրելով պատասխանել հետեւեալ երկու հարցերին:

1) Գուցէ այն կարծիքի էք, արդեօք, որ անհրաժեշտ կամ արդար է, որ մարդ պատժվի իբրեւ հասարակական գործող այնպիսի յանցանքի համար, որ հարկէ, ոչ քրեական, որը նա կարող է գործել իբրեւ հասարակ, մասնաւոր մարդ:

2) Եթէ մենք սկսենք գործադրել անգլիական սկզբունքը, այսինքն, որ աղիւլ է բոլոր ընդ միշտ արտաւարտում է քաղաքական գործողին, արդեօք, այն ժամանակ դուրսը չի լինի եւրոպական պարլամենտների համար հարկաւոր թուով պատգամաւորները գտնելը:

Թէ ու ինչ պատասխան է տուել ամերիկացիները այդ հարցերին, որոնք, պէտք է խոստովանել, հետաքրքրական են բոլոր երկրների հասարակական գործիչներին համար: Եւրոպայի չէ: Առանց նոյն իսկ տեղեակ լինելու այն պատասխաններին, որ, անկասկած, ստացել է ամերիկացիները, և որոնք անկասկած մի օր լոյս կը

ժամը 12 1/2-ին քաղաքացիներ Մատինով բացեց նիստը և հրաւիրեց ձայնավորներին երգելու: Նախ երգվեցին ուղղափառ դաւանութեան, յետոյ լուսաւորչական դաւանութեան, և վերջապէս կաթոլիկ դաւանութեան պատկանող ձայնավորները: Ապա ձայնավորները, իրանց տեղերը զբաղեցնելու սկսեցին գրեթէ առանձին տոմսակների վրա թեկնածուների անունները:

Տոմսերի վրա գրված թեկնածուների անունները հետեւեալ թվերը ստացան: Ալէքսանդր Մատինով ստացաւ 35 ձայն, որ առաջարկութիւն, Նիկոլայ Զուբալով 19, իշխան Նիկոլայ Արզումանյան 10, Կոստանտին Արխանով 1, Գեորգ Եւանգելով 1, և վերջապէս Նիկոլայ Նիկոլաձէ 1 առաջարկութիւն: Վերջին չորս հոգի թեկնածուները հրաժարվեցան քուէարկվելուց և այսպիսով ապարկելու վրա մնացին միայն երկու անուններ, որոնք քուէարկվեցին զբաղեցնելու սկսեցին քուէարկութիւնը: Քուէարկութիւնը թիւը 66 էր, քանի որ Մատինով և Զուբալով թեկնածուները իրանք քուէ չը գցեցին: Ժամը 2-ին, կէսօրից յետոյ, քուէ-

տեսներ, թող ներվի ինձ մի քանի խօսք ասել Պարնէլի վերաբերեալ այդ դէպքի բարոյական կողմի մասին այժմ, երբ նոյն իսկ Անգլիայում կրքերը հանդարտվել են և ամենքը սկսել են աւելի սառն և աւելի քննական աչքով նայել նրա այդ շանտաճի վարմունքին: Վրա:

Ինչ է այդ «անհրաժեշտ» վարմունքը:

Մի քանի խօսքով ասենք:

Անգլիական բարձրագոյն դատարանը—high court of justice—նորիւր քննեց կապիտան Օ'Շի կապաճարչի գործը իր կնոջ հետ, որը մեղադրվում է այն բանի համար, որ իբրեւ թէ սիրահարական յարաբերութիւններ է ունեցել Պարնէլի հետ: Ուրեմն էլ ինչ: Զուր չէն ասում Քրանս-սիտը—cherchez la femme.

Կապիտան Օ'Շի իրանդական նախկին հայրենասէրներից է և պարլամենտի անդամ: Նա երկար ժամանակ եղել է Պարնէլի մօտիկ բարեկամը և նրա դադարեցնելու և իրանդական ինքնավարութեան ջերմ կողմնակից, և միայն վերջին տարիները անցել է պահպանողականների բանակին:

Այդ հանգամանքը շատ շատերին առիթ է տալիս կարծելու, որ Օ'Շիի սկսած գործը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ մի քաղաքական խտրութեամբ Պարնէլի դէմ, մի այնպիսի ժամանակ, երբ Պարնէլը ամբողջ կուսակցութեամբ և Գլաուստօն նոյնպէս իր ամբողջ կուսակցութեամբ իրանդայի ինքնավարութեան համար պատրաստվում էին վճռական քայլեր անել՝ այժմեան պահպանողական միջնորդութեան, այն է լորդ Սուրբրի միջնորդութեան դէմ:

արկութիւնը վերջացաւ: Ընտրութիւնների հետեւեալը հետեւեալն էր. Մատինով՝ 66 քուէից ստացաւ 35 ընտրողական քուէ, իսկ Զուբալով՝ ստացաւ 28 ընտրողական քուէ: Եթէ մինչև անգամ առաջինի ընտրողական քուէներին աւելացնենք 2 անորոշ գնաւորներ, որոնք գտնվել են արկերից դուրս, իսկ երկրորդի սպիտակ քուէներին աւելացնենք 3 անորոշ գնաւորներ, դարձեալ Մատինով ստացած կը լինէր 37 ընտրողական քուէ, իսկ Զուբալով՝ 31 ընտրողական քուէ: Այսպէս թէ այնպէս Մատինով նորից ընտրվեց Թիֆլիսի քաղաքացիներ առաջիկայ 1891—1894 թուականի համար: Այդ ընտրութեան հետեւեալը թէ ձայնավորներն է թէ մանաւանդ հասարակութիւնը ողջունեցին արմատի ծախսարարութիւններով: Ահա արդէն չորրորդ քառամեակն է, որ Մատինով ընտրվում է Թիֆլիսի քաղաքացիներ:

Նիստը վերջացաւ Մատինովի փոքրիկ ձեռնով, որով նա շնորհակալութիւն յայտարարեց Գուժայի իրանց ցոյց տուած հաւատարմութեան և արած պատիւ համար: Հաւատարմութեան և արած պատիւ համար ձառնաբան աւելացրեց, որ թէն այս անգամ ինքն աննշան առաւելութեամբ ընտրվեց, բայց իր կարծիքով այսօրվայ ընտրութիւնն այն պատճառով մեծ նշանակութիւն ունի, որ վերջ է դնում այն աննպատակ լուրերին և քաղաքային վարչութեան դէմ վերջին ժամանակներս եղած անարդար յարձակմունքներին, որոնք ջանք էին անում արատաւորել ոչ թէ միայն քաղաքային վարչութեան գործունեութիւնը, բայց և նոյն իսկ քաղաքային ինքնավարութեան գոյութիւնը Թիֆլիսում: Կրկին շնորհակալութիւն յայտարարեց, նախագահը յայտնեց նիստը փակված: Ժամը 2 1/2-ին բոլոր ձայնավորները ցրվեցան իրանց տները:

Այսօրվայ մենք աւելորդ չենք համարում մի փոքրիկ նկատողութիւն անել ժողովի ժամանակ, ձայնավորների և հասարակութեան շրջանից դուրս, դահլիճի մի անկիւնում յատկապէս տեղական մամուլի ներկայացուցիչների համար դրված սեղանի մօտ նստած լինելով մենք որպէս կողմնակի և անկողմնակալ հանդիսականների, կարողացանք դիտել, որ մեր նոր Գումայի այդ

առաջին նիստում արդէն կրքերը չափից դուրս լարված էին երևում: Մենք խորհուրդ կը տայինք մեր բոլոր ձայնավորներին, աչքի առջև ունենալով ոչ թէ անհանաւան, այլ ընդհանուր շահերը՝ Գումայի յաջորդ նիստերում իրանց աւելի զգոյշ, աւելի խոհեմ, աւելի լուրջ կերպով պահել իսկ ձայնավորներից մի քանիսներին մինչև անգամ խորհուրդ կը տայինք իրանց անհրաժեշտ կրքերը զսպելով իրանց աւելի վայել կերպով պահել, քան թէ պահեցին այդ առաջին նիստում: Թէ իրար վերաբերմամբ և թէ նախագահի հասցէին անտախտ, կոպիտ և նոյն իսկ անվայել նկատողութիւններ ուղղելով:

Թող հասկանան այդպիսիները, որ քաղաքը ձայնավորներից գործ է սպասում և միմյանիս գործ, և զուանդ կը զգայ դէպի քաղաքային ինքնավարութիւնը, եթէ գործ կատարելու և հասարակութեան շահերին ծառայելու փոխարէն Գումայն կը դառնայ անհանաւան անգուսպ կրքերի ասպարէզ և կը ներկայացնէ մեզ գուհիների բազարի մի տեսարան:

Ով որ ականջ ունի լսելու,—թող լսէ:
Գ. Ա.

ՆԵՐԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԳԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Չանդուր գաւառի ԳՕՐԻՍ աւանից մեզ գրում են. «Յաճախ լոյս են տեսնում Թիֆլիսի այս կամ այն լրագրի մէջ սխալ և նոյն իսկ չինձու լուրեր այստեղից: Օրինակ գրում են, թէ Գորիսում աչքի են ընկնում գեղեցիկ շինութեամբ եկեղեցի, կամ եւրոպական շորերով հայ օրիորդներ: Գծաւարանում ենք հասկանալ, թէ ինչ նպատակով են հնարված այդ լուրերը: Գորիսում բացի եղած փոքրիկ և անշուք եկեղեցուց, ուրիշ եկեղեցի չը կայ: Արանից չորս տարի առաջ հիմք է դրված մի նոր եկեղեցու, այն էլ մինչև այժմ կիսատ է մնացել, և եկեղեցու շինութեան հողաբարձուները քնել են և ոչ հաշիւ

ցանում Պարնէլի դէմ և վերջն էլ ինքը բարեկամանում էր Պարնէլի հետ, աշխատում էր, որ նրան մօտիկ լինի, և որքան կարելի է նա պատիւ անի շուտ-շուտ յաճախել իր տունը... Եւ միայն այժմ, տասն տարի կապեալուց, ենթադրութիւններ անելուց, կուսուց և նորից հաշտվելուց յետոյ, նա, այդ վիրաւորված ամուսինը միանգամայն փոխում է իր դիրքը և ուղղակի դատարան դիմելով գոռում է՝ «այսպէս արգել, ապահարկան, ես չեմ կարող կնոջս հետ ապրել, որովհետեւ նա սիրահարական յարաբերութիւններ ունի Պարնէլի հետ»:

Գատարանն էլ վճռեց, որ այդ սիրահարութիւնը տեղի է ունեցել, և մեղաւոր ճանաչեց Թիֆլիսի Օ'Շիին և Պարնէլին:

Կարծեք թէ հէնց այդ վճռին էին սպասում ամենքը: Վճիռն իմացան թէ չէ, ամենքն էլ, թէ քաղաքական, թէ պարլամենտական շրջաններում, թէ մամուլի մէջ, թէ նոյն իսկ ժողովրդի մէջ և մանաւանդ կաթոլիկ կղերականութիւնը միաձայն սկսեցին գոռալ:

—Սրբապաշտութիւն:

Բայց բանը գոռալով և վրդովելով չը վերջացաւ: Պարնէլի, կամ ուրիշ խօսքերով՝ աղքատացրած, ստրկացրած և հոգին բլկն հասցրած իրանդիայի ինքնավարութեան թշնամիները, և պահպանողական մամուլը տեսան որ լաւ առիթ է հանդէս եկել՝ հակառակորդին նսեմացնելու, վայր դրելու համար, շտապեցին օգուտ քաղել այդ առիթից, և այնուհետեւ մէկը միւսի ետեւից տեղի

են տալիս և ոչ գործ տեսնում: Իսկ ինչ վերաբերում է այն բանին, թե՛ այստեղ կան երեսպահական հագուստով օրիորդներ,—այդ արդեն ծիծաղելի է, որովհետև այստեղ հայ օրիորդները դեռ շատ փակված են, երեսպահական զգեստներով նրանք երբեք չեն երևում, և դեռ այնքան խրված են նախապաշարմունքներով, որ անհնարին է լինում մի օրիորդ գտնել, որը մասնակցեր մի հայերեն ներկայացման: Երեսպահական հագուստ հագնողները այստեղ ուսուցիչներ են:

ՍՂԱՍԻՅԱՆ մեզ գրում են. «Սիրելի հայոց դպրոցների ներկայական միջավայր, հնորո՞ւմ դպրոցների հագուստները անհոգեմբար, անհամարձեք են: Այժմ ուսուցիչները, որոնք վաղուց է արդեն ուսուցիչ չեն ստանում, այլ ևս չեն յաճախում դպրոցը: Դասաւարժները չեն կայ և աշակերտները օրը մի ժամ գալիս են դպրոց, նստում են առանց գործի և ապա դնում են տուն:»

ԿԱՐՍԻՅԱՆ մեզ գրում են. «Ամսիս 5-ին տեղիս հայոց ուսուցչական խումբը, չորս մասի բաժանված, «աւետիս» ման եկաւ յօգուտ տեղական հայոց դպրոցներին: Հաւաքվել է այդ միջոցով 275 բուրլի: Առանձնապէս ընտրված մի մասնագործի ձեռքով «լուսաղբիւ» է ժողովված, մօտ 240 բուրլի, որպիսին հասնելու է մեր ուսումնարանների վարչութեանը:»

ԴԻԼԻՋԱՆԻՅԱՆ մեզ գրում են. «Այս ամսերին Դիլիջանում թատրոնական ներկայացում տեղի ունեցաւ: Խաղացին «Կլոթ-կլոթ» և «Երկու քաղցածներ» պիեսները: Ձուտ արդիւնքն կաւ 35 բուրլի: Ներկայացումը տրվեց յօգուտ Դիլիջանի տղայոց և օրիորդաց և Պօղոս-Քիլիսա դիւղի տղայոց ուսումնարաններին:»

ՆՈՐԱՍԻՋԱՆԻՅԱՆ մեզ գրում են, որ այդ տեղի քաղաքային վարչութիւնը մտադիր է այս տարի կառուցանել իգական դիմնադիւղի հոյակապ շէնքը: Տեղը արդեն որոշված պատրաստ է:

ՇՈՒՇՈՒՅԱՆ մեզ գրում են. «Անցեալ օրերը մեր քաղաքում ընտրվեց նոր քաղաքային դէպուստատ, այ. Զ. Իլիանեան, որը ուսուցիչ էր մեր թեմական դպրանոցում: Որքան աջող է ընտրութիւնը,—ցոյց կը տայ ապագան: Մինչև այժմ դէպուստատը ուսուցիչ էր ստանում քաղաքից, իսկ այժմ սահմանված է նրան տարեկան 1000 բուրլի տալ քաղաքային արկղից: Մեր կարծիքով դէպուստատը աւելի լաւ կը կատարէ իր պաշտօնը, ուսուցիչ ստանալով, քան թէ առանց ուսուցիչի: Հասարակութիւնն էլ կարող է աւելի խտտապահանջ լինել դէպի ուսուցիչ քաղաքային դէպուստատը:»

Ունեցան ամենակատարի, ամենաճայրայեղ և սոսկալի թշնամութիւններ Պարսէլի դէմ:

Սիրահարութեան գործը դարձաւ քաղաքական գործ:

Պարսէլ չէնց առաջին քաղաքացիացի շատ պինդ բռնեց իրան, և ցոյց տուեց, որ բոլորովին միայն չունի յետ քաջվելու իր թշնամիների առաջ, այլ, ընդհակառակն, պատրաստ է կռուի և պաշտպանել իրան:

Սակայն, տարաբաղդաբար, գործը այնպիսի կերպարանք ստացաւ, որ Չարլզ-Սախարտ Պարսէլ, իր ամբողջ մեծութեամբ և ժողովրդականութեամբ իսկ անկարող կղաւ դիմանալ... Հրապարակ եկաւ ծերունի Դիւլիստին, և իր կարծիքը յայտնեց.

—Պարսէլ արատաւորված է. նա պէտք է հեռանայ քաղաքական ասպարէզից,—ասեց նա:

Դիւլիստին այդ խօսքերը սառն ջուր ածեցին Պարսէլի կողմնակիցներին վրա, և աւելի սիրտ տուեցին նրա հակառակորդներին:

Դիւլիստին քանի քնաց աւելի լիստ կերպարանք ընդունեց: Նա սկզբում յայտնեց Պարսէլին ուրիշներին միջոցով, որ եթէ Պարսէլ սիրում է իրանդիւն և կամենում է նրա ինքնավարութիւնը, պէտք է հեռանայ ասպարէզից:

—Ես կը կտրեմ իմ բոլոր յարաբերութիւնները իրանդիւնական կուսակցութեան հետ, երբ նրա պարագլուխ կը մնայ Պարսէլ, ևս չեմ կարող ոչ մի խօսք ասել յօգուտ իրանդիւնի ինքնավարութեան, եթէ այդ ինքնավարութիւնը ցանկացող կուսակցութեան պետը կը մնայ այն մարդը, որը մեղադրված է ուրիշ ամուսնական սրբութիւն

Ամսիս 5-ին, ինչպէս մեզ հաղորդում են Շուշուց, կովկասեան Բարեգործական ընկերութեան Շուշու ճիւղի վարչութեան հինգ անդամները («աւետիս» ման եկան քաղաքի բնակիչներին մասնաւոր աները և ժողովեցին մօտ 200 բուրլի յօգուտ վերոյիշեալ ընկերութեան ճիւղի:

Մեզ հաղորդում են ԲԱԳՈՒՅԱՆ հետեւալը. «Գեղեթեմբերի 23-ին տեղիս Թաղիւնի թատրոնում դերասան Սաֆարիանց իր տիկնոջ հետ մի ներկայացում տուեցին պարոն: Լեյոնով: Հասարակութիւնը լցրել էր թատրոնը: Ներկայացումը, պէտք է խոստովանվի, հանդիսականների ճաշակին շատ աջող անցաւ: Հարեմը, պարսկական շքեղ և բուն արեւելեան հագուստները, զարդարանքները, կանաչը,—այդ բոլորը բնավ վրա դրաւ: Եւ հանդիսականները ուշադրութիւնը:»

Մի խումբ երիտասարդներ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, հաւաքելով իրանց շրջանում 75 բուրլի, ուղարկեցին այդ փողը մեր տաղանդաւոր դերասան պ. Աղամանին: Յօգուտ Աղամանի «Մշակի» խմբագրութեան մէջ եղած 5 բուրլին էլ նոյնպէս հասցրինք իրան:

Տեղական ուսուցչական խումբը լսել են, որ իբր թէ աշխարհաճաշակ երգչուհի տիկին Նիկիտա մօտ օրերս գալու է Թիֆլիս, մեր քաղաքում կօնցերտ տալու համար:

Թունվարի 12-ին ներկայացվեց ԹԻՖԼԻՍԻ թատրոնում «Կօրնըլիւնեան դանդախներ» օպերա, մասնակցութեամբ տիկին Լասալի (Սերպուշտի դերում) և օրիորդ Օբերտի (Յէրմէնի դերում): Տիկին Լասալ, Սերպուշտի դերում, հրաշալի էր: Թատրոնը լի էր չէր, բայց ներկայ գտնված հասարակութիւնը անդադար ծափահարում էր տիկնոջ և ստիպում էր նրան կրկնել մի քանի արիաններ: Օրիորդ Օբերտի շատ համակրելի երգչուհի է:

«Մշակի» ներկայ 5-օրը համարի հետ ուղարկում ենք մեր բոլոր բաժանորդներին Եկատերինոպոլսում գոյութիւն ունեցող Շիկ եղբայրների այգեգործական հիմնարկութեան սերմերի պրէյուկուրանտը:

Թունվարի 13-ին ուսուցչական խումբը խաղաց «Բոյր Թերեզա» յայտնի պիեսան: Վլադար դերը կատարում էր տաղանդաւոր դերասանուհի տիկին Մայրիօլա, և այդ դերը նա կատարեց մի այնպիսի ճարտարութեամբ, հոգեբանական ճշգրտութեամբ և մի և նոյն ժամանակ առանց չափազանց ջղային ցնցումների,—որ նա մի քանի տարի առաջ սովոր էր անելու,—որ

նր պղծելու մէջ, ևս չեմ կարող վերջապէս երաշխաւոր լինել իրանդիւնի ինքնավարութեան հարցի ասպարէզի համար, եթէ իրանդիւնական պատգամաւորները կը շարունակեն համակրութեամբ վերաբերվել դէպի Պարսէլ,—ասա թէ ինչ էր ասում Վլադարտուն, կատարելապէս յուզված և վրդովված կերպով:

—Իրանդիւնի փրկված է, բացականչեց մի օր Վլադարտուն, երբ լսեց, որ Պարսէլ համաձայն է հեռանալ քաղաքական ասպարէզից:

Վլադարտուն բռնած այդ թշնամական դիրքը, նրա հեղինակաւոր կարծիքը ահաղին վնաս տուեց Պարսէլին.—նա չը կարողացաւ դիմանալ, թէ ևս ամեն ջանք գործ դրեց, իր ամբողջ ոյժը բաց թողեց, որպէս զի պաշտպանի իրան իր թշնամիների դէմ:

Իրանդիւնական պատգամաւորներին մի նշանաւոր մասը բաժանվեց նրանից: Ազգային դաշնակցութեան մէջ պառակտում ընկաւ, և շատերը չէին ուզում որ Պարսէլ լինի իրանց պարագլուխ:

Այն ժամանակ իրանդիւնի չը թաղադրված թաղաւորը՝ վճռեց դիմել ժողովրդին: Նա իրանդիւն գնաց, և պատկերով մի քաղաքից միւս քաղաք, մի տեղից միւս տեղ, սկսեց սարսափելի ճառեր խօսել, և խիստ կերպով յարձակվել թշնամիներին վրա: Պարսէլ աշխատում էր համոզել իրանդիւնացիներին, որ իր թշնամիների կողմից այդ բոլորը մի թաւալ է, որ լարել են իր դէմ, և դրա նպատակը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ հեռացնել իրան ասպարէզից, թուլացնել իրանդիւնական կուսակցութիւնը, և այդպիսով կամ յետաձգել իրանդիւնի ինքնավարութեան խնդիրը:

մեծ տպաւորութիւն թողեց ներկայ եղող բազմաթիւ համարակրթեան վրա: Չնայ կարող լի դէպ, չը նկատել, որ տիկին Մայրիօլա ոչ թէ միայն ուսուցչական արմատական խմբի ամենափայլուն ոյժն է, այլ և ինքն ըստ ինքեան վերին աստիճանի բարեխիղճ, հասկացող և շնորհալի խաղացող է, որը կարողանում է հասկանալ ամենաբարձր դերերը և ամենախոր տպաւորութիւն թողնել հանդիսականին վրա: Եւ այժմեան խմբի մէջ նա միակ կինն է, որը իր ուսերի վրա պէտք է կրի ներկայացումների գլխաւոր ծանրութիւնը:

Լա է ուշ քան երբեք: Մենք մոռացանք յիշատակել այն համակրութիւնը, որ արտայայտեցին Թիֆլիսի մի խումբ երիտասարդներ դէպի պ. Կարա-Մուրզա, երբ նա այս ամսի սկզբին Թիֆլիս էր եկել իր խմբով: Այդ համակրութեան արտայայտութեան շօշափելի նշանը մի պսակ էր, որ տրվեց պ. Կարա-Մուրզային, նրա երրորդ կօնցերտի ժամանակ: Ուղղում ենք մեր սխալը՝ մոռանալով «Լա է ուշ, քան երբեք» խօսքը:

Գերասան պ. Պետրոսեան խնդրում է մեզ յայտնել, որ խմբից բոլորովին անխախ պատճառներով «Ուրիշ Արտուսայի» ներկայացումը տեղի կունենայ ոչ թէ չորեքշաբթի, այլ հինգշաբթի օր, յունվարի 17-ին, քանի թատրոնում:

Կովկասեան Կայսերական Գիւղատնտեսական ընկերութեան անդամները հրաւիրում են ընկերութեան հերթական նիստի, որը կայանաւոր է վաղը, չորեքշաբթի օր, յունվարի 16-ին, երեկոյեան 7 1/2 ժամին: Հերթական գործերի կարգացման յետոյ, կը քննվի ընկերութեան և Թիֆլիսի Ազգեգործական դպրոցի նախահաշիւը ներկայ 1891 թւի համար:

Կ. Պօլսից մի նամակով մեզ հաղորդում են, որ իրանդիւն Հայրիկ ասել է իր շրջապատողներին, թէ Երուսաղէմ դնալով նա մտադիր է այնտեղ մնալ ոչ աւելի ուշ, քան մինչև գարուն:

Լոյս տեսան «Տարազ» պատկերազարդ շաբաթաթերթի այս տարվայ երկու համարները: Համարները բովանդակութեան կողմից, եթէ շատ էլ հարուստ չեն, բայց բաւական կենդանի, և աշխոյժ կերպով են կազմված: Իսկ պատկերների կողմից՝ շաբաթաթերթը գովելի արագութեամբ հետևում է օրվայ հարցերին: Այսպէս օրինակ, վերջին համարում տպագրված են Թիֆլիսի քաղաքապետի երկու թեկնածուների՝ այն է Մատթիօնի և Չուրաթի պատկերները, և ճիշդ այն օրը, երբ պէտք է տեղի ունենար ընտրութիւնը: Ի դէպ, մի նկատողութիւն «Տարազին»: Մտնելով իր բովանդակութեան մէջ զանազան բաժիններ գեղարուեստի, երաժշտութեան և այլ շրջաններից, արձանագրե-

րը, և կամ թէ փոխանակ իրանդիւնի այն ինքնավարութիւնը տալու, որ ինքն է կամենում, տալ այդ երկրին մի կիսատ-պաւտ ինքնավարութիւն:

Իրանդիւնում սկսվեցան ահաղին կոիւնքեր պարենակարների և հակապարենակարների մէջ: Պարսէլ իր հակառակ բանակի մէջ էր և կաթիլի հոգեւորականութիւնը: Պարսէլի ճառախօսութիւններին և պրօլետարիատի հակառակորդները պատասխանում էին աւելի խիստ, և յաճախ ամենամաքաբանիչ կերպով: Սիրահարութեան դէպքը մի լաւ միջոց էր դարձել անդիւն հակառակորդների ձեռքում, նրան սեռացնելու և միանգամայն անբարոյական ցոյց տալու համար:

Երկու կողմերի մէջ շատ անգամ թշնամութիւնը համոզում էր կռուի: Իրանդիւնի մի քանի քաղաքներում պարենակարների և հակապարենակարների մէջ կռիւներ պատահեցին: Բազմաթիւ տարբեր հայեացքներ ունեցող եղբայրը եղբոր վրա էր յարձակվում, մարդիկ միմյանց ծեծում, վիրաւորում էին: Չէին բաւականանում միմեանց դէմ խօսելով և հայոյեանով, այլ ուղղակի կռուի էին մղում միմեանց դէմ: Մի քանի անգամ ամբոյնի այդ կատարութեան գոհ դարձաւ և ինքն Պարսէլ: Երբ նա մի անգամ ճառ էր խօսում, ճառի ազդեցութեան ներքոյ, կատաղած ամբոյնը, պարենակարները և հակապարենակարները կռուի սկսեցին միմեանց դէմ, մէկը մի ահաղին ցրելի կտոր վերցնելով, խփեց նոյն իսկ Պարսէլի երեսին. ցրելի կտորը դիպաւ նրա աչքին, և եթէ անմիջապէս բժշկական օգնութիւն չը հասցնէին, գոցէ իրանդիւնական ժողովրդի

լով Թիֆլիսի մէջ տեղի ունեցող զանազան, նոյն իսկ մանր դէպքեր՝ շաբաթաթերթը մոռացել է մի կարեւոր բան—գաւառական կենսաբան: Որքան էլ ընթերցողի համար ըստ երեւոյթի աւելի հաճելի լինէր նորութիւններ կարդալ Թիֆլիսի թատրոնական-երաժշտական կենսաբան, թէ՛ գաւառական տխուր կենսաբան նորութիւնները, այնու ամենայնիւ շաբաթաթերթի պարտաւորութիւնն է հետեւի գաւառական կենսաբան և արձանագրել այդ կենսաբան, որպէս զի ընթերցողը կարող լինի զաղափար կազմել գաւառների մասին: Տխուր է, արդեօք այդ գաւառական կենսաբան ոչ, միակերպ է արդեօք նա թէ ոչ,—այդ մի և նոյն է: Իրաւունք չունի «Տարազը» մոռացնելու մօտեցող «Տարազը» և այն, որ իր ընթերցողին է: Գրա հետ խորհուրդ կը տայինք «Տարազին» նոյն իսկ իր պատկերների բաժնում չը մոռանալ ներկայացնել մեր գաւառական կենսաբան տիպերը: Դրանք գոցէ այնքան զմայելի չեն լինի, որքան Սարա Բերնարդի պատկերը, բայց գոցէ աւելի հետաքրքրական լինեն...:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՆԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Յայտնի է արդէն, որ Կ. Պօլսի յունաց պատգամաւորների և Թիֆլիսից կառավարութեան մէջ ծագած տարաձայնութիւնները առ այժմ վերջացան և յունաց եկեղեցիները, որոնք փակվել էին պատերազմի հրամանով, նորից բացվեցան: Հարկաւոր ենք համարում մի քանի մանրամասնութիւններ հաղորդել այդ գործի մասին, առնելով Պօլսի «Լ. Հերալտ» և ուրիշ լրագրիւններից:

«Կայսերական հրամանաւ կազմեալ Գանձաւոր»-ը, զոր կը կազմեն Պետական Խորհրդոյ նախագահ Բարձր. Արքի. փաշա, Գաւառական նախարարութեան Խորհրդական վաճառ Էֆէնտի և Շահապ Էֆէնտի, երեկ, դեկտեմբերի 25-ին, գուժարուցաւ Գաւառական պաշտօնատան մէջ և երկարօրէն Խորհրդակցեցաւ Ֆէնէրի Պատրիարքարանի ներկայացուցչաց՝ Էրէյիլի և Տէքլօղի մետրապոլիտի և Եֆէնտիս-Տիմիթիաքի Էֆէնտի հետ: Խորհրդակցութեանց միջոցին, որ տեղին դիւերուն մինչև ժամ մէկ, կայս. կառավարութեան բարձրաստիճան յոյն պաշտօնատարը, Ատտիոնիս փաշա, Անթիօքլօ փաշա, Նիքիօքլի Սարգիսեան փաշա, Արքիթիաքի պէյ, Ֆօթիստիս պէյ, Քարաթիօքլօ փաշա, Արքիթիաքի և այլք՝ յանձնաժողովը նստին հրաւիրուեցան և անոնց կարծիքն առնուեցաւ: Խորհրդակցութեանց նպատակն էր համաձայնութիւն գոյացնել առանձնաշնորհմանց

պարձանքը և երեկին հայրենասէրը զրկվէր իր աչքից նոյն իսկ այն ամբոյնի շնորհով, որի համար ինքն աշխատում, գործում և հաւածվում է...

Սակայն հեռու չը գնանք: Այդ տիպարի կռիւների և իրանդիւնական մանրամասն նկարագրութիւններն անելու համար հարկաւոր է հարկաւ երեսներ գրել:

Հայրենիքը ինքնավարութեան գործը անախորժութեան մէջ չը գնելու համար, և Վլադարտունեան ազատամիտ կուսակցութիւնը իր կուսակցութեան հետ բոլորովին չը կուսեցնելու և չը թշնամացնելու համար՝ Պարսէլ, ինչպէս պարզ երևաց նրա վերջերս բռնած դիրքից, աւելի լաւ համարեց մի փոքր յետ քաշվել, և թող տալ որ կրքերը հանգստանան և մտքերը խաղաղ վեն... Իրանդիւնական ազգային դաշնակցութիւնը իր համար Պարսէլի փոխարէն ընտրեց մի նոր պարագլուխ—Մակ-Կարտիւն և հաստատական ու ազգաբան շրջաններում սկսեց տիրապետել մի փոքրիկ խաղաղութիւն...:

Սկզբում կարծէք ամենքը գոհ էին: Պարսէլը նոգականները իւր Եօթներորդ երկնքուն էին, որ Պարսէլը նման հսկան ասպարէզից հեռացաւ:

Անցաւ մի երկու շաբաթ, և այժմ հասարակութեան արեւադարձութեան մէջ սկսել է նոր փոփոխութիւն երեւալ: Իրանդիւնական նշանաւոր գործիչները կապակցելով են նայում իրանդիւնական ինքնավարութեան անդալի տացի պաշտպաններին վրա, կասկածում են, որ նրանք ուղում են ջլատել և փոփոխել ինքնավարութեան այն ծրագիրը, որ պաշտպանում էր Պարսէլը, օգուտ քաղելով դրա հեռաւոր լինելուց. և ասա այդ նշանաւոր գործողները

հանդիմանող հինգերորդ կէտին վրա որ առկա էր կը
մնար Բ. Գրան և Յէնէրի Պատրիարքարանին
մէջէն: Կարծեաց երկար փոխանակութիւններէ
հետքը, համաձայնութեան մը յանգեցան և Պատրիարքա-
րանի նախարար Րիզա փաշա ըսաւ. Պատրիարքա-
րանի ներկայացուցչաց թէ քրիստոնէայիներու
կողմէն զատական քննութեան մը չը պիտի
ենթարկուին, այլ պիտի ընդունուին Տէրութեան
ընդդէմ զատարարութեան, մետաղադրութիւն մը
գտնելու Պատրիարքարանին, մետաղադրութիւն մը
կամ անոր ներկայացուցչին կողմէ: Գալով կտա-
կաց ինքնիշխանութիւն ծագելէ իջնելուն, ա-
ռանց կարգադրութիւնը կը պատկանէ Պատրիար-
քարանի խառն ժողովոյ իրաւասութեան ի կ.
Պրիմ և մետաղադրութեան ժողովոյ ի գա-
ւառաւ, այդ ժողովոյ վճռագիրը (կրօնական) անմի-
ջական կերպով գործադրելի պիտի ըլլան:

Դատական նախարարն յարեց թէ կայսերական
իրաւէ մը պիտի հաստատէ այսօր նոյեմբեր 22/3
և դեկտ. 13/25-ի օրէնքներուն տարածարեւո-
թիւնները, ինչպէս նաև յանձնարարողոյ որոշում-
ներն ի մասին կտակաց: Ի վերջոյ, Րիզա փաշա
Գալով Պատրիարքարանի ներկայացուցչաց հա-
ղորդեց Սուլթանի կայսերական փափագն՝ թէ
թողութեամբ չը զրկուին իրենց կրօնական
գործունէ կատարումէն, Մանգիան տօններուն առ-
թիւն: Այս ապահովութեանց և վնասակարական
փափագին վրա՝ Երեւելի և Տէրքողի մետաղադրութիւնը
և Տիրիգրաքի էֆէնտի Նէյնիտիւնէն իսկոյն Պատ-
րիարքարան գացին ուր երկու ժողովներն ա-
ռաւորեց ի վեր գտնարեւել էին արդէն: Դատա-
րան պաշտօնատան մէջ տեղի ունեցածները լսելէ
իտոյ, երկու ժողովը միաձայնութեամբ որոշեցին
համակերպել կայսերական փափագին՝ իսկոյն
հրաման զրկելով մայրաքաղաքին բոլոր յոյն եկե-
ղեցեաց, ինչպէս նաև գաւառաց մետաղադրութեան-
րան, կրօնական արարողութիւնները կատարել
տալ այսօր:

Այս որոշումը տրուելուն պէս, երկու ժողով-
ներէն կազմակա պատգամաւորութիւն մը իսկոյն
Մաքրիկով գնաց, Կիւստանիս Ե. Պատրիարքին
ըտլ և ամեն ինչ հարգեց նմա: Ե. Ամենապա-
տուութիւն՝ փառք տալով երկուսից՝ Պատրիարքա-
րանի խնդրոյն զոհանդուրդ լուծման համար, հե-
ռազրել տուաւ ամենուրեք որ եկեղեցիք բացուին,
պատարադ մատուցուի այսօր և գոհաբանական
աղօթքներ կարգադրուին վասն կենաց Սուլթա-
նին:

Այս առաւօտ, արշաղոյսին, մայրաքաղաքին բո-
լոր յոյն եկեղեցեաց զանգակներն սկսան հնչել
մեծադուրդ և եկեղեցիք լցուած են հաւատացեալ-
ներով: Բերայի փողոցները տօնական մեծ օրերու
թշնամի լինելու ձևով ձգտուի շահի հրամանով
աւարտելով և Պարսկաստանից: Նրան խիստ հըս-
կողութեամբ տարել և անց են կացրել թիւրքաց
սահմանի այն կողմը:

Մարտահարկելի փոփոխութեան հարցը քն-
նելով և Պարսկէ արատաւորելով, ինչ է նրա ան-
բարոյականութիւնը:

Մասնութիւն է արեւել—Ոչ:
Գողթութիւն է արեւել—Ոչ:
Կաւաճանել է հայրենիքին—Ոչ:
Ուխտադրութ է երկու—Ոչ:
Աֆերիստութիւն է արեւել մեծ մարդ երեւելու
համար—Ոչ, և ոչ:

Մի կին է սիրել, որը փոխադարձաբար սիրում
է և ինչ իրան.—հաճախ Գարնէլի առաջին և վերջին
յանցանքը, եթէ հաւատանք, որ յիշատակ Գարնէլ և
սիրելին Օչի միմեանց հետ սիրահարական յարա-
բերութիւններ ունենին:

Հարցնում եմ.—ինչ յանցանք է, ինչ մի արա-
տաւորող օրը պարտութիւն է սիրել մի չափահաս
կնոջ, որը իր կողմից, ոչ թէ խաբար լինելով,
այլ միանգամայն զիտակցաբար նոյնպէս սիրում
է....

Ամբողջ աշխարհում, երբ մարդու գնացած կա-
նայք՝ չը սիրելով իրանց ամուսիններին, բողբոջում
են իրանց ընտանեկան դժբաղդութեան դէմ, այդ
բողբոջը արտայայտւում է մեծ մասամբ ուրիշ
մարդկանց սիրելու մէջ.—այդ բանը համարվում է
ժամանակակից ընտանեկան-ամուսնական կեանքի
ամենահիմնական կողմը, ժամանակակից ֆրազիոյ
հասարակութիւնը խօսքով պաշտպանում է կնոջ
ազատութիւնը, ազատ սէրը, համարեալ բոլոր եր-
կիրներում, դուք ամուսններին 50 տոկոսը այն
է անում, ինչ որ պատահել է Պարսկէի վերաբեր-
մամբ.—սակայն ամենքն էլ ըսում են, համարեալ
են այդ երեւութը նոյն իսկ իսկական.—բայց այժմ
երբ հարցը վերաբերում է Պարսկէին, նրա թշնա-

նելու ժամանակ, գերմանական ընդհանուր մէջ
բաւական արմկալի վիճաբանութիւններ կ'ընեն:
Սօցիալական և առաջադիմական կուսակցութեան
ներկայացուցիչները պահանջում էին արմատա-
կան փոփոխութիւններ անել:

—Գերմանացի վարժուհիներն մի ընկերութիւն,
յունական 3-ին հանդիսաւոր կերպով տօնեց բա-
նաստեղծ Գրիկարցիէի ծննդեան հարիւրամեայ
տօնակարծէ:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամբողջ Սպանիայում սարսափելի ցրտեր է ա-
նում: Վալենսիայի մօտ նարնջենիները ցրտաւոր
են եղել: Մարդիկ ջերմաշաւիկ ցոյց է տալիս
—12 1/2% ձնէլի:

Մարդիկ պաշտօնական լրագրեր հաղորդում է,
որ այստեղ յանձնարարող է կազմվել Ամերիկայի
հիւանդ 400-ամեակը հանդիսաւոր կերպով տօնելու
համար: Յանձնարարողութիւն ամենակցում են Պոր-
տուգալիայի և Ամերիկայի ներկայացուցիչները:
Սեպտեմբերին Մարդիկ կը բացվեն երկու ցու-
ցահանդէսներ, ուր հանդէս կը դրվեն Կոլումբոսի
ժամանակվայ Ամերիկայի գեղարուեստի առաջ-
կանները և երկրագործական գործիչները: Այդ մի
և նոյն յօդուանի առթիւ, ամերիկական կա-
թոլիկ հանրապետութիւնները, որոնք մի ա-
ռանձին դաշնակցութիւն են կապել յօդուանը
տօնելու համար, վճռեցին մատուցանել սպանիա-
կան այժման թարգմանիչ-անակադեմիային, իրիս-
տիային, մի ուրիշ արտադրողութիւն թագ ի
յիշատակ այն թագի, որ սպանիական թագուհի
Իզաբելլա Նուրից իրիստօֆօր Կոլումբոսի ար-
շաւանքի համար եղած ծախսերը ծածկելու նպա-
տակով:

Շտուտգարտում մարտ ամսին բացվելու է համ-
աշխարհային պատկերահանդէս: Եւրոպական շատ
նկարիչներ խոստացել են մասնակցել այդ պատ-
կերահանդէսին:

Ագուեցուն ծնունդ է երկրորդ որդի: Մայրը
կամենում է անուր զննել Ալեքսանդր: Հայրը
դէմ է, և պահանջում է, որ անպատճառ Մկրտիչ
լինի անունը:

—Այդ պատճառն ինչ է, որ ուղում էք ան-
պատճառ Մկրտիչ լինի, հարցնում են անգլիկան-
ները:

—Այ թէ ինչ է: Առաջին որդուն անունն է
Յովհաննէս, երկրորդին դնում եմ Մկրտիչ, և
եթէ Աստուած տալ երրորդ որդի էլ լինի, անու-
նը պիտի դնեմ Կարապետ: Երբ մեծանան, երեքի
անունակոյն լինեն էլ միանգամ կը տօնենք և
էփան կը նստի:

Հռոմի քաղաքացիներ իշխան Տօրգոսիի կնոջ հի-
ւանդ էր: Նրան սրկայնի Կօլար լրագրան երկու
ժամից յետոյ տա վախճանից: Այդ անպատկեր
և դարձանալի դժբաղդ հետեանքը մասին իսկոյն
հեռագրով յայտնեցին Կօլարին:

Չերիտօգորիայի իշխան Նիկոլայ զրել է երեք
գործարարութեանց բաղկացած մի դրամա, Բալիկա-
նի կայսրուհին՝ Վերնազուրով:

միանգամ այդ տանը չեն կարող, և տեղից վերկա-
ցողը ցնի է չարտում նրա վրա....

Կեղծաւորներն իրանց այդ անմիտ վարմունքը
քողարկելու համար ասում են.—մեծ մարդիկ
պէտք է մեծ բարոյականութիւն ունենան, հասա-
րակական գործողը պէտք է իր կենսով կատա-
րելութեան օրինակ լինի:

Հշմարիտ է Ուլ շատ է տրված, նրանից շատ
պէտք է պահանջել: Եթէ Պարսէլ, կամ Պարսէլի
նման մարդիկ դաւաճանեն, դողանան, խաբեն,
մատնեն, նրանց պէտք է աւելի խիստ կերպով
հալածել, պատժել, քան եթէ այդ անողները լի-
նեն հասարակ մահկանացուներ.—բայց ասը ինչ
մի յանցանք է մի կնոջ սիրելը:

Ամերիկացի գրող պ. Ceyton Saxe, որի հարցե-
րը մենք առաջ բերեցինք, շատ ճշմարիտ է ա-
սում. «Եթէ այդպէս վարվէնք բոլորի հետ, այն
ժամանակ եւրոպական պարլամենտներն անգամ-
ներին մեծ մասին պէտք է դուրս զննելը պարա-
մունքներին, որովհետեւ նրանք ամենքն էլ, ան-
կասկած, սիրահարական յարաբերութիւններ ու-
նեն թէ ազատ և թէ մարդու գնացած կանանց
հետ....

Պարսէլի այդ ամբողջ պատմութիւնը այնքան
տարօրինակ է, և այնքան շինծու է երևում, որ
շատերն իրաւամբ կարծում են, որ իսկապէս ոչ
թէ սիրահարական պատմութիւնն է վերջով
անգլիացիներին, այլ դա մի աւելի, մի պատ-
րուակ էր Home rule-ի թշնամիների ձեռքում:
Աղմուկ հանելու, Պարսէլի դէմ որդայիները լա-
րելու, որպէս զի փոս փորին իրանդական ինք-
նակարութեան անաշ....

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԻՍՏԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 յունվարի: Դուք Նիկոլայ
Մաքսիմիլիանովիչ Լէյխտենբերգիւմ մարմինը կը
բերվի յունվարի 12-ին և մի և նոյն օրը տեղի կու-
նենայ թաղումը Սերգիեւսկի վանքում:

ՄՈՍԿՎԱ, 11 յունվարի: Այսօր «Արտուստան-
քի ժողովարանում», ուր հաւաքված էր մեծ բաղ-
մութիւն, տեղի ունեցաւ ուսու բժիշկների IV
ժողովի վերջին նիստը: Երբ պատուաւոր նախագահ
բժիշկ Ստուտգին բացեց նիստը, նուագախումբը
հնչեցրեց «Коль славы» օրհներգը: Վճռված է
յաջորդ ժողովը գումարել Պետերբուրգում 1893
թիւն, դրա հետ միասին պէտք է խնդրամատոյց
լինեն որ 1892 թիւն լինելի առողջապահական-
ցուցահանդէսը յարմարեցվի ժողովի ժամանակին,
իսկ եթէ այդ չափով, ժողովը կը կայանայ
1892 թիւ օգոստոսին: Երբ պրոֆ. սօր Սկլիֆաու-
սկի յայտնեց ժողովը փակած, նուագախումբը
ածեց աղջային հիմնը և մարչ:

ԲԵՐԼԻՆ, 11 յունվարի: «National Zeitung»
լրագիրը հնարովի բան է համարում «Saale
Zeitung» լրագրի հաղորդած լուրը, որ իբրեւ թէ
կայսրը յայտնի մտքով խոստացել է գլխա-
թափի հարցի մասին:

ԼՈՆԴՈՆ, 11 յունվարի: Անգլիական բանկը ի-
ջեցրեց դիսկոնտո 4-ից մինչև 3 1/2%:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 յունվարի: Յունվարի 13-ին
պէտք է լինի նորածին իշխան Կոնստանտին Կոն-
ստանտինովիչի մկրտութիւնը: Յունվարի 24-ին
տեղի կունենայ առաջին պարահանդէսը Ձմերա-
յին պալատում: Թագուհի Կայսրուհին, Մեծ Իշ-
խանուհի Նիկոլայի և Յէրոզիմայի հետ այցելե-
ցին կանանց աշխատանքի համաուսական ցու-
ցահանդէսը և այնտեղ մնացին ժամ ու կէս: Էկս-
պօնանտները Կայսրուհուն մատուցին զանազան
իրեղեններ:

ԲԵՐԼԻՆ, 12 յունվարի: Երեկ վախճանեց
պրինց Բալդուին, Ֆրանգրեան կոմսի որդին:

ԼՈՆԴՈՆ, 12 յունվարի: Կալկուլայից հաղոր-
դում են «Times» լրագրին, յունվարի 10/22-ից
«Թագաժառանգ Յնարեւիլը այսօր կը գալ Լուկ-
նով և շաբաթ օր կերթայ Բէնարէս: Պէկինից հե-
ռադրում են նոյն թուով, որ Թագաժառանգ Յն-
արեւիլին կընդունեն վայել յարգանքով: Կան-
տոնի փոխարեան կը դիմաւորի Նիւրն Բարձրու-
թեան Նախնայի հարաւում, իսկ նաւատորմը—
Շանխայում: Հիւանդային նահանգների փոխար-
քան՝ Թագաժառանգ Յնարեւիլին ողջունելու
համար ուղևորվում է Չէֆու: «Այդպիսի—աս-
ված է պաշտօնական հեռագրում—ընդհանուր
կարգադրութիւն է արված»:

ՊԱՐԻՅ, 12 յունվարի: Ռոտով Պարիզ կ'ընդ պօ-

նորից վերականգնեցում են իրանց մօտիկ յարա-
բերութիւնները Պարսէլի հետ, նորից փորձում են
նրա շուրջը խմբվել: Եւ ևս հաւատում եմ, որ
զոյց շատ չի անցնի, և Պարսէլ նորից կը
կանխի այնտեղ, ուր նա փայլում էր ամբողջ 16
տարի, իբրեւ իր հայրենիքի, ինքնակարութեան
համար ամենամեծ և ամենապատգամաւոր գործող:
Դատական նախարարն յարեց թէ կայսերական
իրաւէ մը պիտի հաստատէ այսօր նոյեմբեր 22/3
և դեկտ. 13/25-ի օրէնքներուն տարածարեւո-
թիւնները, ինչպէս նաև յանձնարարողոյ որոշում-
ներն ի մասին կտակաց: Ի վերջոյ, Րիզա փաշա
Գալով Պատրիարքարանի ներկայացուցչաց հա-
ղորդեց Սուլթանի կայսերական փափագն՝ թէ
թողութեամբ չը զրկուին իրենց կրօնական
գործունէ կատարումէն, Մանգիան տօններուն առ-
թիւն: Այս ապահովութեանց և վնասակարական
փափագին վրա՝ Երեւելի և Տէրքողի մետաղադրութիւնը
և Տիրիգրաքի էֆէնտի Նէյնիտիւնէն իսկոյն Պատ-
րիարքարան գացին ուր երկու ժողովներն ա-
ռաւորեց ի վեր գտնարեւել էին արդէն: Դատա-
րան պաշտօնատան մէջ տեղի ունեցածները լսելէ
իտոյ, երկու ժողովը միաձայնութեամբ որոշեցին
համակերպել կայսերական փափագին՝ իսկոյն
հրաման զրկելով մայրաքաղաքին բոլոր յոյն եկե-
ղեցեաց, ինչպէս նաև գաւառաց մետաղադրութեան-
րան, կրօնական արարողութիւնները կատարել
տալ այսօր:

Այս որոշումը տրուելուն պէս, երկու ժողով-
ներէն կազմակա պատգամաւորութիւն մը իսկոյն
Մաքրիկով գնաց, Կիւստանիս Ե. Պատրիարքին
ըտլ և ամեն ինչ հարգեց նմա: Ե. Ամենապա-
տուութիւն՝ փառք տալով երկուսից՝ Պատրիարքա-
րանի խնդրոյն զոհանդուրդ լուծման համար, հե-
ռազրել տուաւ ամենուրեք որ եկեղեցիք բացուին,
պատարադ մատուցուի այսօր և գոհաբանական
աղօթքներ կարգադրուին վասն կենաց Սուլթա-
նին:

Այս առաւօտ, արշաղոյսին, մայրաքաղաքին բո-
լոր յոյն եկեղեցեաց զանգակներն սկսան հնչել
մեծադուրդ և եկեղեցիք լցուած են հաւատացեալ-
ներով: Բերայի փողոցները տօնական մեծ օրերու
թշնամի լինելու ձևով ձգտուի շահի հրամանով
աւարտելով և Պարսկաստանից: Նրան խիստ հըս-
կողութեամբ տարել և անց են կացրել թիւրքաց
սահմանի այն կողմը:

Մարտահարկելի փոփոխութեան հարցը քն-
նելով և Պարսկէ արատաւորելով, ինչ է նրա ան-
բարոյականութիւնը:

Մասնութիւն է արեւել—Ոչ:
Գողթութիւն է արեւել—Ոչ:
Կաւաճանել է հայրենիքին—Ոչ:
Ուխտադրութ է երկու—Ոչ:
Աֆերիստութիւն է արեւել մեծ մարդ երեւելու
համար—Ոչ, և ոչ:

Մի կին է սիրել, որը փոխադարձաբար սիրում
է և ինչ իրան.—հաճախ Գարնէլի առաջին և վերջին
յանցանքը, եթէ հաւատանք, որ յիշատակ Գարնէլ և
սիրելին Օչի միմեանց հետ սիրահարական յարա-
բերութիւններ ունենին:

Հարցնում եմ.—ինչ յանցանք է, ինչ մի արա-
տաւորող օրը պարտութիւն է սիրել մի չափահաս
կնոջ, որը իր կողմից, ոչ թէ խաբար լինելով,
այլ միանգամայն զիտակցաբար նոյնպէս սիրում
է....

Ամբողջ աշխարհում, երբ մարդու գնացած կա-
նայք՝ չը սիրելով իրանց ամուսիններին, բողբոջում
են իրանց ընտանեկան դժբաղդութեան դէմ, այդ
բողբոջը արտայայտւում է մեծ մասամբ ուրիշ
մարդկանց սիրելու մէջ.—այդ բանը համարվում է
ժամանակակից ընտանեկան-ամուսնական կեանքի
ամենահիմնական կողմը, ժամանակակից ֆրազիոյ
հասարակութիւնը խօսքով պաշտպանում է կնոջ
ազատութիւնը, ազատ սէրը, համարեալ բոլոր եր-
կիրներում, դուք ամուսններին 50 տոկոսը այն
է անում, ինչ որ պատահել է Պարսկէի վերաբեր-
մամբ.—սակայն ամենքն էլ ըսում են, համարեալ
են այդ երեւութը նոյն իսկ իսկական.—բայց այժմ
երբ հարցը վերաբերում է Պարսկէին, նրա թշնա-

նելու ժամանակ, գերմանական ընդհանուր մէջ
բաւական արմկալի վիճաբանութիւններ կ'ընեն:
Սօցիալական և առաջադիմական կուսակցութեան
ներկայացուցիչները պահանջում էին արմատա-
կան փոփոխութիւններ անել:

—Գերմանացի վարժուհիներն մի ընկերութիւն,
յունական 3-ին հանդիսաւոր կերպով տօնեց բա-
նաստեղծ Գրիկարցիէի ծննդեան հարիւրամեայ
տօնակարծէ:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամբողջ Սպանիայում սարսափելի ցրտեր է ա-
նում: Վալենսիայի մօտ նարնջենիները ցրտաւոր
են եղել: Մարդիկ ջերմաշաւիկ ցոյց է տալիս
—12 1/2% ձնէլի:

Մարդիկ պաշտօնական լրագրեր հաղորդում է,
որ այստեղ յանձնարարող է կազմվել Ամերիկայի
հիւանդ 400-ամեակը հանդիսաւոր կերպով տօնելու
համար: Յանձնարարողութիւն ամենակցում են Պոր-
տուգալիայի և Ամերիկայի ներկայացուցիչները:
Սեպտեմբերին Մարդիկ կը բացվեն երկու ցու-
ցահանդէսներ, ուր հանդէս կը դրվեն Կոլումբոսի
ժամանակվայ Ամերիկայի գեղարուեստի առաջ-
կանները և երկրագործական գործիչները: Այդ մի
և նոյն յօդուանի առթիւ, ամերիկական կա-
թոլիկ հանրապետութիւնները, որոնք մի ա-
ռանձին դաշնակցութիւն են կապել յօդուանը
տօնելու համար, վճռեցին մատուցանել սպանիա-
կան այժման թարգմանիչ-անակադեմիային, իրիս-
տիային, մի ուրիշ արտադրողութիւն թագ ի
յիշատակ այն թագի, որ սպանիական թագուհի
Իզաբելլա Նուրից իրիստօֆօր Կոլումբոսի ար-
շաւանքի համար եղած ծախսերը ծածկելու նպա-
տակով:

Շտուտգարտում մարտ ամսին բացվելու է համ-
աշխարհային պատկերահանդէս: Եւրոպական շատ
նկարիչներ խոստացել են մասնակցել այդ պատ-
կերահանդէսին:

Ագուեցուն ծնունդ է երկրորդ որդի: Մայրը
կամենում է անուր զննել Ալեքսանդր: Հայրը
դէմ է, և պահանջում է, որ անպատճառ Մկրտիչ
լինի անունը:

—Այդ պատճառն ինչ է, որ ուղում էք ան-
պատճառ Մկրտիչ լինի, հարցնում են անգլիկան-
ները:

—Այ թէ ինչ է: Առաջին որդուն անունն է
Յովհաննէս, երկրորդին դնում եմ Մկրտիչ, և
եթէ Աստուած տալ երրորդ որդի էլ լինի, անու-
նը պիտի դնեմ Կարապետ: Երբ մեծանան, երեքի
անունակոյն լինեն էլ միանգամ կը տօնենք և
էփան կը նստի:

Հռոմի քաղաքացիներ իշխան Տօրգոսիի կնոջ հի-
ւանդ էր: Նրան սրկայնի Կօլար լրագրան երկու
ժամից յետոյ տա վախճանից: Այդ անպատկեր
և դարձանալի դժբաղդ հետեանքը մասին իսկոյն
հեռագրով յայտնեցին Կօլարին:

Չերիտօգորիայի իշխան Նիկոլայ զրել է երեք
գործարարութեանց բաղկացած մի դրամա, Բալիկա-
նի կայսրուհին՝ Վերնազուրով:

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

9-10